

Srce između kamena i spužve (Rijad)

Hatib: dr. Ibrahim b. Muhammed el-Hukajl

22. ševal 1447. po Hidžri / 10. april 2026.

Hvala Allahu, Neovisnom i Plemenitom, Dobročinitelju i Milostivom, Koji je koga je htio od Svojih robova uputio na ispravnu vjeru i Pravi put, pa su na dunjaluku živjeli sretno, a na ahiretu će biti nagrađeni potpunom nagradom. Zahvaljujemo Mu na onome što nam je darovao.

Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga. Onoga ko u Njega vjeruje i dobra djela čini uvest će u Džennet Svojom milošću, a onoga ko u Njega ne vjeruje i bude Mu nepokoran uvest će u Vatru Svojom pravdom, a Gospodar tvoj nikome ne čini nepravdu.

Svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, Njegov odabrani i prijatelj; poslao ga je Uzvišeni Allah da njime popravi srca ljudi: da iz njih ukloni širk i grijeh, da otkloni njihovu nemarnost i neznanje, te da omekša njihovu tvrdoću i surovost.

Neka su Allahov salavat, selam i bereket na njega, na njegovu porodicu, njegove ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Bojte se Allaha, Uzvišenog, pokoravajte Mu se, predajte Mu svoja lica i čvrsto se držite svoje vjere:

“Onome ko se bude Allahu predao i usto dobra djela činio, pripada nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati, niti će za bilo čim tugovati.” (El-Bekara, 112)

O ljudi! Čovjekov uspjeh i na ovom i na budućem svijetu vezan je za ispravnost njegovog srca, a srce ne može biti ispravno osim imanom i dobrim djelima. Tako ono postaje zdravo srce, čisto od širka, strasti i zavisti.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Zaista, u tijelu postoji jedan komad mesa: ako je on ispravan, ispravno je cijelo tijelo, a ako je on pokvaren, pokvareno je cijelo tijelo. Zaista je to srce.” (Buhari i Muslim)

Srce upija ono što mu dolazi – bilo dobro ili zlo, istinu ili neistinu, lijepo ili ružno; a sluh i vid su njegovi prolazi (ulazi). Zato je vjerniku obaveza da otvori svoj sluh, vid i srce svemu što mu koristi od imana, dobrih djela i lijepih riječi – kako bi to srce

upilo, ispunilo se time i time zračilo, pa da srce bude otvoreno, radosno i sretno zbog svoje blizine Allahu.

A isto tako treba da zatvori svoj sluh, vid i srce pred svakim zlom i neistinom, kako to ne bi upilo i time mu se srce pokvarilo.

Vjernik treba da se brine o svome srcu, pa da ga učini takvim da upija dobro, istinu i ono što koristi, a da bude čvrsto i nepropusno poput glatkog kamena pred zlom, neistinom i štetom – tako da to prelazi preko njega i ne zadržava se u njemu, kao što voda prelazi preko glatkog kamena i ne zadržava se na njemu.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je kako srca upijaju smutnje (fitne) i kakav je njihov utjecaj na čovjeka, pa je rekao:

“Smutnje se izlažu srcima kao što se prostirka plete, dio po dio. Svako srce koje ih upije, u njemu se utisne crna tačka, a svako srce koje ih odbije, u njemu se utisne bijela tačka, sve dok srca ne postanu dvije vrste: jedno bijelo poput glatkog kamena, kojem smutnje ne mogu nauditi sve dok postoje nebesa i Zemlja; i drugo crno, tamno poput prevrnute posude – ne prepoznaje dobro niti negira zlo, osim onoga što odgovara njegovim strastima.” (Muslim)

Smutnje koje se izlažu srcima obuhvataju smutnje nevjerstva, poricanja, širka, sumnje, novotarije i grijeha, pa kada se njima prepuste sluh i pogled, one prodiru do srca i kvare ga. A kada ih čovjek negira i postane poput glatke stijene pred njima, one pređu preko njega i ne zadrže se u njemu.

Ako ih, pak, srce upije, ono se njima pokvari i promijeni prema svome vlasniku. Zbog njih čovjek prelazi iz imana u kufr, iz ubjeđenja u sumnju, iz tevhida u širk, iz sunneta u novotariju, ili iz pokornosti u grijeh.

Neka niko ne misli da najbolje poznaje sebe i svoje srce; jer je duša slaba, a sumnje brzo otimaju srca. Bilo je ljudi koji su dugo živjeli u imanu, pa su im srca preokrenuta ka poricanju i borbi protiv islama. I bilo je onih koji su uživali u okrilju sunneta, pa su potom prešli u novotarije, zato što su svoja uši i oči prepustili pozivačima strasti i smutnje.

Ima i onih koji su olahko shvatili zabranjeni pogled prema ženama ili slušanje muzike i pjevačica, pa su njihova srca bila ispunjena ljubavlju prema tome, te je to potisnulo iman i Kur'an, i uprljalo ih nečistoćama grijeha – sve dok im nije postalo mrsko obavljanje namaza, učenje Kur'ana i spominjanje Uzvišenog Allaha. Slike žena nisu ih napuštale, čak ni u njihovim namazima i ibadetima.

Takva su srca kada se napoje strastima i prohtjevima.

Ibn Kajjim, prenoseći jednu zgodu sa svojim učiteljem Ibn Tejmijjom, rekao je: “Rekao mi je šejhul-islam, Allah mu se smilovao, dok sam mu iznosio prigovor za prigovorom: ‘Nemoj učiniti svoje srce poput spužve za prigovore i sumnje, pa da ih upija i da iz njega ne izlazi ništa osim njih, nego ga učini poput čvrstog stakla: sumnje prolaze njegovom površinom, ali se u njemu ne zadržavaju; ono ih vidi svojom bistrinom i odbija svojom čvrstinom.

U suprotnom, ako svoje srce napojiš svakom sumnjom koja naiđe, ono će postati stanište sumnji’ — ili je kazao nešto slično.’

Ne znam da sam imao veće koristi u odbijanju sumnji od ove oporuke.”

Jedan od znakova srca koje je natopljeno iskušenjem, zlom i pokvarenošću jeste poremećaj mjerila dobra i zla u njemu. Kod takvog srca dolazi do preokreta vrijednosti i izopačenja shvatanja. To je ono na što je ukazao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:

“...i drugo crno, tamno poput prevrnute posude – ne prepoznaje dobro niti negira zlo.”

Ono što je jučer kod njega bilo haram, danas postaje halal; a ono što je danas obaveza, sutra se pretvara u preporučeno, dopušteno, ili čak možda u novotariju. Sve to u nizu: dozvoljavanje zabranjenog, zapostavljanje obaveza i raskidanje veza islama jednu po jednu.

To su promjene koje ukazuju na to da je srce natopljeno strašću i smutnjom, pa ne mari za suprotstavljanje Kur’anu i sunnetu. Naprotiv, u njima traži ono što će podržati njegovu strast kojom je zasićeno, makar to bilo daleko i nategnuto tumačenje, a ostavlja jasne dokaze jer se ne poklapaju s njegovim prohtjevima.

Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhumu, rekao je: “Fitna se izlaže srcima, pa koje je srce upije, u njemu se utisne crna tačka; a koje je odbije, u njemu se utisne bijela tačka. Ko od vas želi znati da li ga je pogodila fitna ili nije, neka pogleda: ako vidi haram kao halal, ili halal kao haram – doista ga je pogodila fitna.” (Bilježi ga Ebu Nuajm, a vjerodostojnim ga je ocijenio Hakim.)

Srce je mjesto ljubavi i mržnje, odanosti i neprijateljstva, zadovoljstva i srdžbe, radosti i tuge. Zato je rob dužan da se s posebnom pažnjom brine o onome što njegovo srce prima i o onome što iz njega proizlazi.

Neka u svoje srce prima samo iman, njegova značenja, njegove sastavne dijelove i ono što ga u srcu jača, a neka se kloni onoga što kvari srce, poput raznih sumnji i strasti. I neka iz njegovog srca ne izlazi ništa osim onoga čime je Uzvišeni Allah

zadovoljan: ljubav prema Njemu, veličanje Njega, nada u Njegovu milost, strah od Njega, ljubav prema onome što On voli – od imana i dobrih djela – i mržnja prema onome što On prezire – od nevjerstva, licemjerstva, novotarija i grijeha; kao i odanost Njegovim evlijama i ljubav prema njima, te neprijateljstvo prema Njegovim neprijateljima i mržnja prema njima.

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, rekao je Kumejlu b. Zijadu en-Nehaiju: “O Kumejle b. Zijade, ova srca su posude, a najbolja su ona koja najviše primaju dobro. Postoje tri vrste ljudi: pobožni učenjak, onaj koji uči na putu spasa i neuki svijet koji slijedi svakog ko poziva – oni nisu obasjani svjetlom znanja niti su se oslonili na čvrst oslonac...”

Teško onome koji nosi istinu, a nema pronicljivosti i razumijevanja; u njegovo srce se uvlači sumnja pri prvom dodiru sumnje, pa ne zna gdje je istina. Ako nešto kaže – pogriješi, a ako pogriješi – toga nije svjestan. Zaokupljen je onim čiju suštinu ne poznaje, pa je iskušenje drugima koji su njime iskušani. A od svakog dobra je onaj kome je Allah dao da spozna svoju vjeru, i dovoljno je čovjeku neznanja to što ne poznaje svoju vjeru.”

Srca Allahovih evlija su blaga u prihvatanju svakog dobra – upijaju ga sve dok se njime ne ispune, pa se tako povećava njihova ispravnost i ustrajnost na Allahovoj naredbi, kao što Uzvišeni kaže: “Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se ajeti Njegovi uče, vjerovanje im povećaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju” (El-Enfal, 2).

Uzvišeni kaže:

“One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju – a srca se, doista, kad se Allah spomene, smiruju.” (Er-Ra’d, 28)

“Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se pouke ponavljaju. Od nje se koža ježi u onih koji se Gospodara svoga boje.” (Ez-Zumer, 23)

Ova blaga srca postaju poput čvrste stijene kada im se izlože iskušenja nevjerstva, licemjerstva te razne sumnje i strasti – kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da postaju poput glatke stijene kojoj fitna ne može nauditi.

Nasuprot tome su srca iskušanih – nevjernika, licemjera i sljedbenika strasti – koja su zatvorena za svako dobro i ne primaju ga, kao što Uzvišeni kaže:

“Oni srca imaju – a njima ne shvataju, oni oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori – oni su baš nemarni.” (El-A’raf, 179)

Uzvišeni kaže:

“Ima onih koji te slušaju, ali smo na njihova srca stavili koprene da ga ne razumiju, a u njihove uši gluhoću; i kad bi vidjeli svaki dokaz, ne bi u njega vjerovali.” (El-En’am, 25)

“Mi na srca njihova pokrivače stavljamo da Kur’an ne shvate i gluhim ih učinimo; i ako ih ti na Pravi put pozoveš oni, kad su takvi, nikad neće Pravim putem poći.” (El-Kehf, 57)

S druge strane, to su srca koja su poput spužve u zlu – primaju svako iskušenje dok ga potpuno ne upiju; kao što su nevjernici od sinova Israilovih bili natopljeni ljubavlju prema širku:

“...jer srca su njihova, zbog nevjerovanja, nadojena teletom bila” (El-Bekara, 93), to jest: njihova srca bila su ispunjena ljubavlju prema njegovom obožavanju.

Uzvišeni kaže:

“Ima ljudi koji pored Allaha druge, kao takmace Njemu, prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli!” (El-Bekara, 165)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da takva iskušana srca upijaju iskušenja sve dok ne pocrne i ne preokrenu se protiv svojih vlasnika. To su iskušenja nevjerstva, licemjerstva, novotarija i grijeha.

Kada vjernik to spozna, trudi se da njegovo srce prima svako dobro i da ga čuva od svakog zla. Pa kada čuje, vidi ili pročita nešto loše – to negira i kloni se toga, čuvajući svoje srce od pokvarenosti i izopačenja:

“...ali, oči nisu slijepe, već srca u grudima.” (El-Hadždž, 46)

Donosite salavate i selame na darovanu milost, i nepresušnu blagodat, svoga vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Allahovog poslanika. To vam je naredba od vašeg Gospodara, Koji je rekao: “Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!” (El-Ahzab, 56)

